

Geografie města

Urban Geography

struktura přednášky

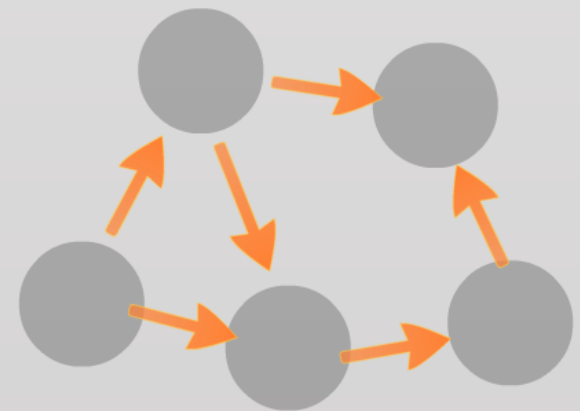
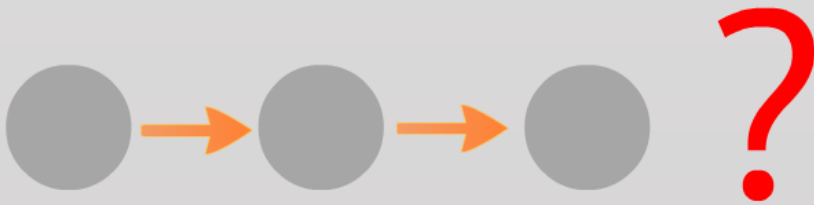
město - vymezení předmětu zkoumání

geografie města - charakteristiky disciplíny

vývoj měst; pre-industriální město

industriální město; socialistické/post-socialistické město

post-industriální město; globální město

co je to město?

metafory města

arena

místo souboje mezi
různými skupinami

Babel Babylon

místo chaosu a disharmonie
místo lusu, víhu a moci

tělo organismus

žijící systém
fungující hierarchie částí a funkcí

text kaleidoskop

užší krajiny, obrázky, vjemů
a významů, jež mohou být
vyměňovány a interpretovány

galaxie fragmenty

soubor rozptýlených, různorodých míst
a nespojitých prostorů

fórum

demokratické místo
umožňující svobodně
vyjádření názorů a postojů

peklo noční můra stoka

místo utrpení, bezmoci, úpadku

bazaar tavící kotel

místo výměny zboží, služeb
střetávání kultur a etnických skupin
kreativní pal

mozaika

soubor oblastí, plach a
míst s určitou strukturou
a prostorovým vzorcem

divadlo tematický park

jeví-liž, na kterém různí aktéři
hrají různé role
prostor symbolů a exhibice

síť

spjímá mnoho vzájemně
se přetvářejících
vztahových systémů
prostor cirkulace lidí,
informací a financí

stroj

mechanický celek
vzájemně propojených
a komplementárně
fungujících součástí

hra

eroika, jejíž vývoj a
vnitřní struktura je
významně
ovlivněna náhodou
a sportivností

arena

místo souboje mezi
různými zájmovými
skupinami

Babel

Babylon

místo chaosu a disharmonie

místo luxusu, vlivu a moci

fórum

demokratické místo
umožňující svobodné
vyjádření názorů a postojů

tělo organismus

žijící systém

fungující hierarchie částí a buněk

text

kaleidoskop

střídání krajin, obrazů, vjemů
a významů, jež mohou být
vnímány a interpretovány

galaxie fragmenty

soubor rozptýlených, různorodých míst
a nespojitých prostorů

**peklo
noční můra
stoka**

místo utrpení, bezmoci, úpadku

bazaar tavící kotel

místo výměny zboží, služeb

střetávání kultur a etnických skupin

kreativní pól

divadlo

tematický park

jeviště, na kterém různí aktéři
hrají různé role

prostor symbolů a exhibice

hra

entita, jejíž vývoj a
vnitřní struktura je
významně
ovlivněna náhodou
a spontánností

stroj

mechanistický celek
vzájemně propojených
a komplementárně
fungujících součástí

sít'

splynutí mnoha vzájemně
se překrývajících
vztahových systémů

prostor cirkulace lidí,
informací a financí

metafory města

arena

místo souboje mezi
různými skupinami

Babel Babylon

místo chaosu a disharmonie
místo lusu, víhu a moci

tělo organismus

žijící systém
fungující hierarchie částí a funkcí

text kaleidoskop

užší krajiny, obrázky, vjemů
a významů, jež mohou být
vyměňovány a interpretovány

galaxie fragmenty

soubor rozptýlených, různorodých míst
a nespojitých prostorů

fórum

demokratické místo
umožňující svobodně
vyjádření názorů a postojů

peklo noční můra stoka

místo utrpení, bezmoci, úpadku

bazaar tavící kotel

místo výměny zboží, služeb
střetáváním kultur a etnických skupin
kreativní pal

mozaika

soubor oblastí, plach a
míst s určitou strukturou
a prostorovým vzorcem

divadlo tematický park

jeví-liž, na kterém různí aktéři
hrají různé role
prostor symbolů a exhibice

síť

spjímá mnoho vzájemně
se přetvářejících
vztahových systémů
prostor cirkulace lidí,
informací a financí

stroj

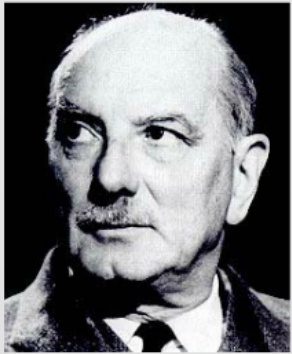
mechanický celek
vzájemně propojených
a komplementárně
fungujících součástí

hra

eroika, jejíž vývoj a
vnitřní struktura je
významně
ovlivněna náhodou
a sportivností

Patrick Geddes - Lewis Mumford - Louis Wirth

- města v jednotlivých fázích historického vývoje jako holistické systémy / organismy
- město jako prostorově ohraničená entita vykazující specifický způsob života (rychlý, občanský, anonymní) a specifickou prostorovou a společenskou dělu práce
- město jako relativně uzavřený a jasně definovatelný socioprostorový systém s lineární dynamikou vývoje

Lewis Mumford (1895 - 1990)

What is a City?

What is a city as a social institution?

- ...the city is a related collection of primary groups and **purposive associations**...
- ..the city is a **geographical plexus**, an **economic organisation**, an **institutional process**, a **theater of social action** and an **aesthetic symbol** of collective unity..
- ...the city is a special framework directed toward the creation of **differentiated opportunities** for a common life and a significant **collective drama**

Louis Wirth (1897 - 1952)

Urbanism as a Way of Life

1) Size of the population aggregate

- ...the greater the number of individuals participating in the process of interaction, the greater is the **potential differentiation** between them...

2) Density

- ...frequent close physical contact coupled with **great social distance**...

3) Heterogeneity

- ...individual acquires membership in **widely divergent groups**, each of which functions only with reference to a **single segment** of his personality...

- současná města již nejsou celky s výlučně vnitřní soudržností
- hranice města (ať už fyzické či sociální) jsou propustné proměnlivé
- město je souborem blízkých i vzdálených kontaktů, rytmů a různě oddělených procesů

Steve Pile

hustota

blízkost rozdílů
(koncentrovaná heterogenita)

klíčová poloha v sítích

Doreen Massey

hustá síť interakcí

prostorová blízkost
má stále význam

Steve Pile

hustota

blízkost rozdílů
(koncentrovaná heterogenita)

klíčová poloha v sítích

Doreen Massey

hustá síť interakcí

prostorová blízkost
má stále význam

sociologický

a

geografický

výzkum města

vývoj

co je to geografie města?

= to, co dělají geografové města

popisný důraz - rozpoznání a popis vnitřní struktury městských oblastí, resp. procesů probíhajících v nich či mezi nimi

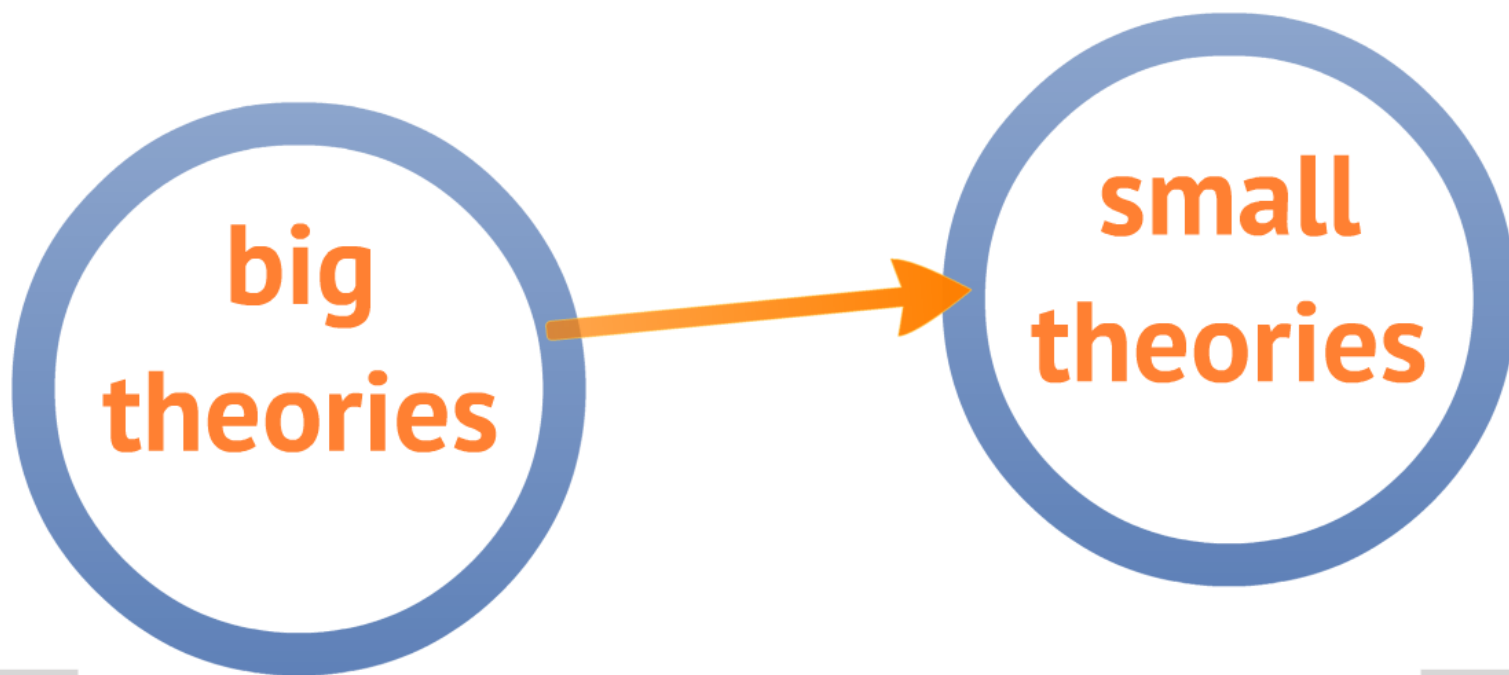
interpretativní důraz - prověření různých způsobů porozumění těmto prostorovým vzorcům a procesům a reakcí vyplývajících z tohoto porozumění

explanatorní důraz - hledání/abstrahování důvodů vzniku prostorových vzorců a procesů; zkoumání obecných společenských procesů a jejich projevů v různých typech místních podmínek

urbánní teorie

teorie = série velkých (grand) a abstraktních myšlenek, jež nám pomáhají pochopit složitou realitu každodenního života

urbánní teorie = soubor vysvětlení, pravidel a zákonitostí, jež ozřejmují, jak jsou města formována, jak fungují a jak se mění.

témata sociologie města 19. století

1. je možné hovořit o specifickém městském způsobu života? je tento způsob života vlastní všem městům?
2. dochází k vytváření nových identit a společenských skupin?
3. jak jsou ovlivňovány tradiční společenské vztahy?
4. jak město posiluje vytváření vazeb mezi občany různého společenského pozadí, místa bydliště a zaměstnání?
5. dokumentace historie urbanizace a zdůvodnění koncentrace obyvatelstva do měst
6. identifikace základních rysů prostorové diferenciaci měst; hledání vztahů mezi způsobem prostorového uspořádání a způsoby interakcí
7. diagnóza "městských nemocí"
8. jak vznikají městské politiky jako specifický způsob uplatňování moci v území a jaké jsou jejich dopady na různé druhy obyvatel?

Ferdinand Tonnies

Německý sociální filozof zkoumající rozdíl mezi vesnickým životem předindustriální společnosti a městskou společností průmyslového věku. Popisoval přechod od komunity založené na víceméně osobních vztazích k hlouběji odosobněné městské společnosti.

gemeinschaft vs. gesellschaft

pospolitost vs. společenství

Émile Durkheim

Podobně jako Tönnies rozlišoval mezi tzv. mechanickou, danou solidaritou předprůmyslové vesnické komunity a tzv. organickou solidaritou města založenou na vztazích mezi členy sociálně a profesně diverzifikované městské společnosti.

Georg Simmel

Věnoval se městům jako symbolu modernity. V eseji [The Metropolis and Mental Life](#) vidí město jako uskupení různých, vysoce proměnlivých objektů a forem činností. Vedle příležitostí seberealizace, které město jedinci dává, na něj útočí neustálými podněty. Reakcí jedince tak zaujmutí pozice odstupů od ostatních, anonymita.

Významný inspirátor chicagské školy.

přístupy k výzkumu města

do pol. 20. stol.

- „site and situation“ studie – zabývají se fyzickými a lokalizačními kvalitami prostředí, ve kterém dochází k rozvoji městského osídlení;
- studie městského osídlení – zkoumají prostorové rozmístění měst, síť měst, jejich charakteristiku, měřičská záznamy;
- studie městské morfologie – popisují vnitřní strukturu města a její vztah k jednotlivým historickým fázím vývoje města;
- studie historického vývoje měst – zabývají se změnami městských forem, kulturními variacemi města v širším regionálním prostředí.

práce Blancharda z roku 1911 pojednávající o Grenoblu

práce německých univerzit na téma městské morfologie

Smallerova Geography of Towns z roku 1953 s tématy jako např. původ měst, města a kultura, městská morfologie.

moderní

důraz na sledování rozhodnutí subjektů, kde žít, nakupovat, stavět či investovat + sledování faktorů a omezení ovlivňujících volbu a výsledný prostorový vzorec města

pozitivismus

behavioralismus

strukturalistické přístupy

postmoderní

the new cultural geography

odhalování významů města, městské krajiny a budov
důraz na symboliku a symbolický prostor města
výrazně nematerialistické pojetí urbánní geografie

město jako text

postmoderní teorie města

teorie postmoderního-postindustriálního města

diverzita v oblasti etnické, společenské či životních stylů reflektována i v krajině města

rozdíly mezi materialistickým a nematerialistickým proudem

fragmentace

nové koncepty a modely města

network cities
cyber cities
global cities

co je to město?

do pol. 20. stol.

- „site and situation“ studie – zabývají se fyzickými a lokalizačními kvalitami prostředí, ve kterém dochází k rozvoji městského osídlení;
 - studie městského osídlení – zkoumají prostorové rozmístění měst, sítě měst, jejich konektivitu, městská zázemí;
 - studie městské morfologie – popisují vnitřní strukturu města a její vztah k jednotlivým historickým fázím vývoje města;
 - studie historického vývoje měst – zabývají se změnami městských forem, kulturními variacemi města v širším regionálním prostředí.
-

**práce Blancharda z roku 1911 pojednávající o
Grenoblu**

práce německých univerzit na téma městské morfologie

**Smailesova Geography of Towns z roku 1953 s
tématy jako např. původ měst, města a kultura,
městská morfologie.**

moderní

důraz na sledování rozhodnutí subjektů, kde žít, nakupovat, stavět či investovat + sledování faktorů a omezení ovlivňujících volbu a výsledný prostorový vzorec města

pozitivismus

ekologické přístupy

lidské chování a struktura města jsou ovlivněny ekologickými principy

odkazy na Chicagskou školu humánní ekologie

role ekologických modelů měst

studium konkurence jako proces vs. studium města jako objektu

Harrisův model tržního města

„znovuoživení“ Christallerovy teorie centrálních míst v 60. letech 20. století

témata etnické segregace, trhu bydlení, vnitroměstské migrace, využití půdy, cen pozemků, apod.

neoklasické přístupy

lidské prostorové chování a struktura města jsou výsledkem racionální volby

snaha o minimalizaci ekonomických a časových nákladů, resp. o maximalizaci užítku

NUJ = new urban economics (prostorové překlápění neoklasické ekonomiky)

kritika z neo-marxistických pozic:

město jako vyjádření volby spotřebitele je filoz. která stoupá k ospravedlnění současných se státních zásad pro vyrovnání negativních externalit

behavioralismus

- nebyl kritikou pozitivistické filosofie - naopak sdílel cíl nalezení **obecných zákonů** prostorového chování
- vyvinut z **kritiky zjednodušeného konceptu lidského chování** obsaženého v neo-klasických a ekologických přístupech - behaviorální přístup usiloval o implementaci více realistického přístupu do geografických modelů za využití **psychologických a antropologických metod** a poznatků
- vytvořil zásadní rozdíl mezi objektivním prostředím a **kognitivním obrazem** onoho prostředí
- behavioralistické přístupy aplikovány při modelování rezidenční mobility či při studiu vnímání image jednotlivých částí města různými skupinami obyvatelstva.

strukturalistické přístupy

lidské chování je ve strukturalistickém pojetí podmíněno skrytými společenskými či ekonomickými strukturami

urbánní struktura jako odraz třídnicích, ekonomických a společenských zájmů přerozdělování a dosažitelnost zdrojů ve městech

neo-marxismus

neo-weberianství

John Rex, Ray Pahl

vliv tržních vztahů a výměnných vztahů

urban managers (Ray Pahl) – kontrola přístupu ke zdrojům

kritika míry autonomie městských manažerů

prostředníci mezi veřejným a soukromým sektorem

pozitivismus

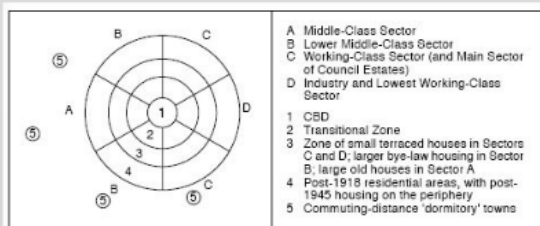
ekologické přístupy

lidské chování a struktura města jsou ovlivněny ekologickými principy

odkazy na Chicagskou školu humánní ekologie

role ekologických modelů měst

studium konkurence jako proces **vs.** studium města jako objektu

Mannův model
britského města

neoklasické přístupy

lidské prostorové chování a struktura města jsou výsledkem racionální volby

snaha o minimalizaci ekonomických a časových nákladů, resp. o maximalizaci užitku

NUE = new urban economics (prostorové překlopení neoklasické ekonomiky)

kritika z neo-marxistických pozic:

město jako vyjádření volby spotřebitele je fikce, která slouží k ospravedlnění snižujících se státních zásahů pro vyrovnání negativních externalit

„znovuobjevení“ Christallerovy teorie centrálních míst v 60. letech 20. století

témata etnické segregace, trhu bydlení, vnitroměstské migrace, využití půdy, cen pozemků, apod.

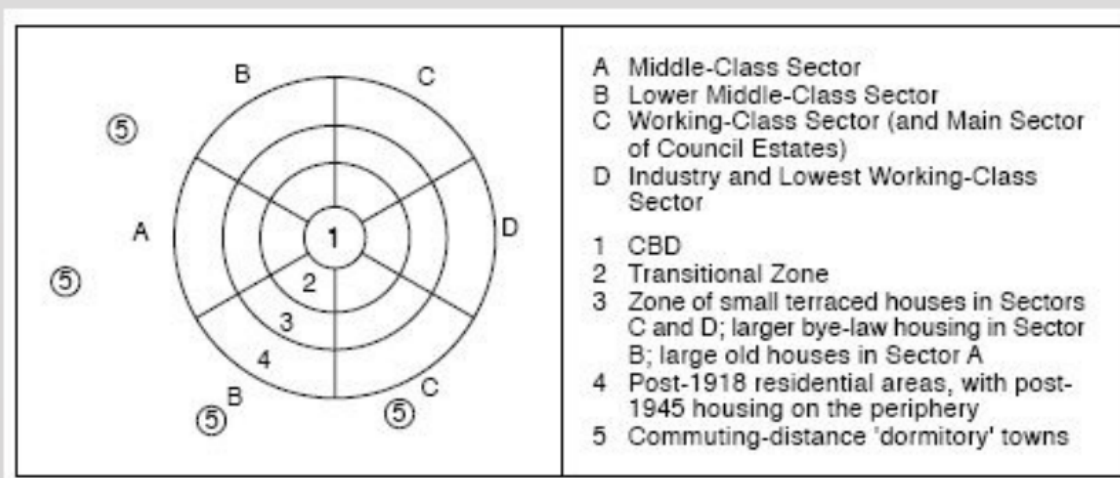
ekologické přístupy

lidské chování a struktura města jsou ovlivněny ekologickými principy

odkazy na Chicagskou školu humánní ekologie

role ekologických modelů měst

studium konkurence jako proces **vs.** studium města jako objektu

**Mannův model
britského města**

neoklasické přístupy

lidské prostorové chování a struktura města jsou výsledkem racionální volby

snaha o minimalizaci ekonomických a časových nákladů, resp. o maximalizaci užitku

NUE = new urban economics (prostorové překlopení neoklasické ekonomiky)

kritika z neo-marxistických pozic:

město jako vyjádření volby spotřebitele je fikce, která slouží k ospravedlnění snižujících se státních zásahů pro vyrovnání negativních externalit

pozitivismus

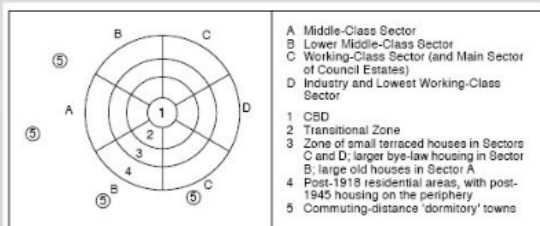
ekologické přístupy

lidské chování a struktura města jsou ovlivněny ekologickými principy

odkazy na Chicagskou školu humánní ekologie

role ekologických modelů měst

studium konkurence jako proces **vs.** studium města jako objektu

Mannův model
britského města

neoklasické přístupy

lidské prostorové chování a struktura města jsou výsledkem racionální volby

snaha o minimalizaci ekonomických a časových nákladů, resp. o maximalizaci užitku

NUE = new urban economics (prostorové překlopení neoklasické ekonomiky)

kritika z neo-marxistických pozic:

město jako vyjádření volby spotřebitele je fikce, která slouží k ospravedlnění snižujících se státních zásahů pro vyrovnání negativních externalit

„znovuobjevení“ Christallerovy teorie centrálních míst v 60. letech 20. století

témata etnické segregace, trhu bydlení, vnitroměstské migrace, využití půdy, cen pozemků, apod.

behavioralismus

- nebyl kritikou pozitivistické filosofie - naopak sdílel cíl nalezení **obecných zákonů** prostorového chování
- vyvinut z **kritiky zjednodušeného konceptu lidského chování** obsaženého v neo-klasických a ekologických přístupech - behaviorální přístup usiloval o implementaci více realistického přístupu do geografických modelů za využití **psychologických a antropologických metod** a poznatků
- vytvořil zásadní rozdíl mezi objektivním prostředím a **kognitivním obrazem** onoho prostředí
- behavioralistické přístupy aplikovány při modelování rezidenční mobility či při studiu vnímání image jednotlivých částí města různými skupinami obyvatelstva.

strukturalistické přístupy

lidské chování je ve strukturalistickém pojetí podmíněno skrytými společenskými či ekonomickými strukturami

urbánní struktura jako odraz třídních, ekonomických a společenských zájmů
přerozdělování a dosažitelnost zdrojů ve městech

neo-marxismus

Henri Lefebvre

teoretik pro marxistickou geografii
přelom: městský prostor od místa (géografie) k praktickému prostoru
Město – odraz na čas, Lefebvre – kritická práce
- urbanizace prostoru
- reprodukce prostoru
- prostorová organizace
- prostor: město jako fyzické (stavební) prostředí, politické a společenské (sociální) uspořádání
- praktická praxe

Manuel Castells

ekonomický, politický a ideologický subtyp
ideologický subtyp = **společenský** prostor
politický subtyp = **politický** prostor
město jako jednotka společnosti
- ve městě se stává soustředěným angažžm v reprodukci pracovní síly sítě prostředky každodenní společnosti

vztah technologie a městské formy
The Urban Question: A Marxist Approach
The City and the Grassroots

David Harvey

Social Justice and the City

Harvey Molotch

city as a growth machine
růst jako princip (amerického) města
říšatelská koalice
- finančníci, vlastníci, developeri, místní politici

město ve městě jako komodita
- směnárná a užší hodnota
- vztahující kvalifikovaný přístupem
uživatele a investora

neo-weberiánství

John Rex, Ray Pahl

vliv tržních vztahů a výměnných vztahů

urban managers (Ray Pahl) – kontrola
přístupu ke zdrojům

kritika míry autonomie městských manažerů

prostředníci mezi veřejným a soukromým
sektorem

neo-marxismus

Henri Lefebvre

inspirace pro neo-marxistické geografie
 posun chápání města od místa (place) k prostoru (space)
 Marx – důraz na čas, Lefebvre – důraz na prostor

- prostorové praktiky
- reprezentace prostoru
- prostory reprezentace

prostor města jako fyzické zhmotnění pravidel, podmínek a omezení života městských obyvatel
 produkce prostoru

Manuel Castells

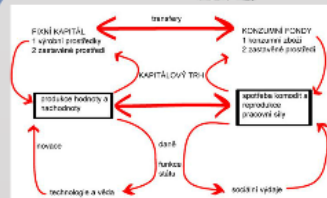

ekonomický, politický a ideologický subsystém
 ideologický subsystém = **symbolický** prostor
 politický subsystém = **institucionální** prostor

město jako jednotka spotřeby
 • ve městě se stát soustavně angažuje v reprodukci pracovní síly skrze prostředky kolektivní spotřeby

vztah technologií a městské formy
The Urban Question: A Marxist Approach
The City and the Grassroots

David Harvey

Social Justice and the City

Harvey Molotch

city as a growth machine

růst jako princip (amerického) města

růstové koalice
 • finančníci, vlastníci, developéři, místní politici

místo ve městě jako komodita
 • směnná a užitná hodnota
 • vyplývající konflikty mezi přístupem uživatelů a investorů

Henri Lefebvre

inspirace pro neo-marxistické geografů

posun chápání města od místa (place) k prostoru (space)

Marx – důraz na čas, Lefebvre – důraz na prostor

- prostorové praktiky
- reprezentace prostoru
- prostory reprezentace

prostor města jako fyzické zhmotnění pravidel,
podmínek a omezení života městských obyvatel

produkce prostoru

Manuel Castells

ekonomický, politický a ideologický subsystém
ideologický subsystém = **symbolický** prostor
politický subsystém = **institucionální** prostor

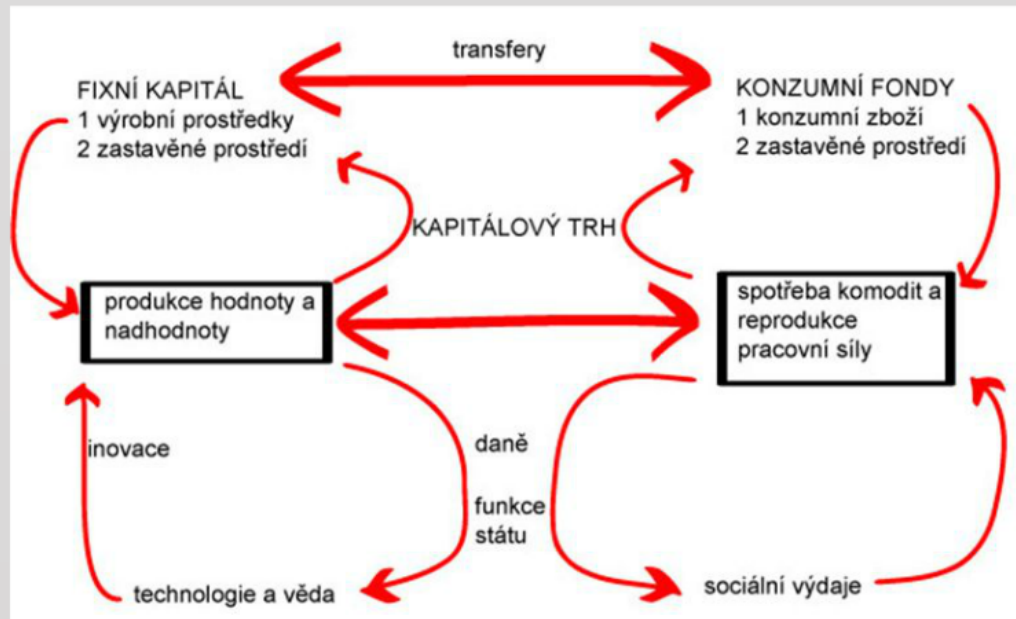
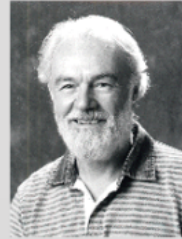
město jako jednotka spotřeby

- ve městě se stát soustavně angažuje v reprodukci pracovní síly skrze prostředky kolektivní spotřeby

vztah technologií a městské formy

The Urban Question: A Marxist Approach
The City and the Grassroots

David Harvey

Social Justice and the City

Harvey Molotch

city as a growth machine

růst jako princip (amerického) města

růstové koalice

- finančníci, vlastníci, developeři, místní politici

místo ve městě jako komodita

- směnná a užitná hodnota
- vyplývající konflikty mezi přístupem uživatelů a investorů

neo-weberiánství

John Rex, Ray Pahl

vliv tržních vztahů a výměnných vztahů

urban managers (Ray Pahl) – kontrola
přístupu ke zdrojům

kritika míry autonomie městských manažerů

prostředníci mezi veřejným a soukromým
sektorem

strukturalistické přístupy

lidské chování je ve strukturalistickém pojetí podmíněno skrytými společenskými či ekonomickými strukturami

urbánní struktura jako odraz třídních, ekonomických a společenských zájmů
přerozdělování a dosažitelnost zdrojů ve městech

neo-marxismus

Henri Lefebvre

teoretik pro humanistické geografie
přelom: městský vzhled od města jako je v právní rovině
Město – odraz na Du, Lefebvre – kritická práce
- urbanizace a právo
- reprodukce prostoru
- prostorová reprezentace
- prostorová reprezentace

prostor: město jako fyzické (stavební) prostředí, politické a estetické (sociální) prostředí
prostorová reprezentace

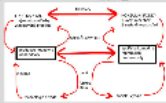
Manuel Castells

ekonomický, politický a ideologický subtyp
ideologický subtyp = **společenský prostor**
politický subtyp = **politický prostor**

město jako jednotka společnosti
- ve městě se stává součástí angažované v reprodukci pracovní síly sítě prostředky každodenní společnosti

vztah technologie a městské formy
The Urban Question: A Marxist Approach
The City and the Grassroots

David Harvey

Social Justice and the City

Harvey Molotch

city as a growth machine

růst jako princip (amerického) města

říšatelská koalice
- finančníci, vlastníci, developeri, místní politici

město ve městě jako komodita
- směnárná a užší hodnota
- vztahující kvalifikovaný přístupem úroveň a investorů

neo-weberiánství

John Rex, Ray Pahl

vliv tržních vztahů a výměnných vztahů

urban managers (Ray Pahl) – kontrola přístupu ke zdrojům

kritika míry autonomie městských manažerů

prostředníci mezi veřejným a soukromým sektorem

postmoderní

the new cultural geography

odhalování významů města, městské krajiny a budov
důraz na symboliku a symbolický prostor města
výrazně nematerialistické pojetí urbánní geografie

město jako text

postmoderní teorie města

teorie postmoderního-postindustriálního města

diverzita v oblasti etnické, spotřební či životních stylů reflektována i v krajině města
rozdíly mezi materialistickým a nematerialistickým proudem

fragmentace

nové koncepty a modely města

network cities

cyber cities

global cities

přístupy k výzkumu města

do pol. 20. stol.

- „site and situation“ studie – zabývají se fyzickými a lokalizačními kvalitami prostředí, ve kterém dochází k rozvoji městského osídlení;
- studie městského osídlení – zkoumají prostorové rozmístění měst, síť měst, jejich charakteristiku, měřičská zářezí;
- studie městské morfologie – popisují vnitřní strukturu města a její vztah k jednotlivým historickým fázím vývoje města;
- studie historického vývoje měst – zabývají se změnami městských forem, kulturními variacemi města v širším regionálním prostředí.

práce Blancharda z roku 1911 pojednávající o Grenoblu

práce německých univerzit na téma městské morfologie

Smallesova Geography of Towns z roku 1933 s tématy jako např. původ měst, města a kultura, městská morfologie.

moderní

důraz na sledování rozhodnutí subjektů, kde žít, nakupovat, stavět či investovat + sledování faktorů a omezení ovlivňujících volbu a výsledný prostorový vzorec města

pozitivismus

behavioralismus

strukturalistické přístupy

postmoderní

the new cultural geography

odhalování významů města, městské krajiny a budov
důraz na symboliku a symbolický prostor města
výrazně nematerialistické pojetí urbánní geografie

město jako text

postmoderní teorie města

teorie postmoderního-postindustriálního města

diverzita v oblasti etnické, společenské či životních stylů reflektována i v krajině města
rozdíly mezi materialistickým a nematerialistickým proudem

fragmentace

nové koncepty a modely města

network cities
cyber cities
global cities

co je to město?